

Xu hướng dân túy và đại dịch Covid-19 đang làm trầm trọng thêm những mâu thuẫn tại châu Âu

Thái Văn Long^(*)

Tóm tắt: Đại dịch Covid-19 cùng xu hướng dân túy đang làm trầm trọng thêm những mâu thuẫn tại châu Âu, tác động mạnh mẽ đến đời sống chính trị - xã hội cũng như những giá trị về tinh thần đoàn kết và gắn bó vốn là niềm tự hào của Liên minh châu Âu (EU), đồng thời làm trầm trọng thêm di chứng từ các cuộc khủng hoảng trước đây (nợ công năm 2009; di cư năm 2014) chưa kịp phục hồi và phơi bày thực tế rệu rã, thiếu gắn kết cùng những giá trị về một châu lục tự do “không biên giới” cũng như “khoét sâu” những mâu thuẫn tiềm ẩn trong liên minh. Hơn thế, EU còn được dự báo là sẽ tiếp tục phải đối mặt với các thách thức xuyên quốc gia như suy thoái kinh tế, đại dịch quay trở lại, biến đổi khí hậu... nên càng cần các thể chế trung tâm mạnh mẽ. Các nhà lãnh đạo EU cũng cần giữ vững nguyên tắc và nỗ lực hơn nữa trong khắc phục khủng hoảng giai đoạn hậu Covid-19 để đưa “lục địa già” phát triển bền vững hơn.

Từ khóa: Dân túy, Covid-19, Liên minh châu Âu, Đại dịch

Abstract: The Covid-19 pandemic and populist trend are exacerbating conflicts in Europe, having a strong impact on socio-political life as well as the values of solidarity and attachment that the European Union (EU) has always prided on. They deepen the legacies from previous crises (public debt in 2009; migration in 2014) that have not yet been overcome. At the same time, they also expose the decay and lack of coherence in values of a continent ‘without borders’ as well as increase hidden disputes therein. Moreover, the EU is also expected to continue to face such transnational challenges as economic recession, pandemic resurgence and climate change, etc. Against this background, strong central institutions are increasingly required. The EU leaders also need to uphold the principles and make more efforts in overcoming the post-Covid-19 crisis in order to bring the “old continent” back on a path of more sustainable development.

Keywords: Populism, Covid-19, European Union, Pandemic

Liên minh châu Âu là khối liên minh kinh tế - chính trị lớn nhất thế giới, với những giá trị được coi là chuẩn mực của

tinh thần đoàn kết và gắn bó. Tuy nhiên, sự nổi lên có tính toàn cầu của chủ nghĩa dân túy, đặc biệt là khi đại dịch Covid-19 (chủng mới của virus corona (SARS-CoV-2)) bùng phát vào cuối năm 2019 đã ảnh hưởng không nhỏ đến đời sống chính trị - xã hội, khiến lớp vỏ bọc của liên minh

^(*) PGS.TS., Phó Viện trưởng Viện Quan hệ quốc tế, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; Email: thaivanlong2018@gmail.com

này bị đặt trước những thách thức. Thực tế này đang góp phần “khoét sâu” những mâu thuẫn tiềm ẩn trong liên minh và làm cơ sở cho lực lượng dân túy phản đối EU mạnh mẽ hơn. Do đó, việc nghiên cứu làm rõ những ảnh hưởng của xu hướng dân túy và đại dịch Covid-19 đối với châu Âu cũng như tìm hiểu những kinh nghiệm ứng phó của liên minh này là điều hết sức cần thiết cho Việt Nam cũng như ASEAN hiện nay.

1. Tình hình xu hướng dân túy và đại dịch Covid-19 tại châu Âu

Xu hướng dân túy quay trở lại châu Âu vào khoảng giữa thập niên thứ hai của thế kỷ XXI, trong các cuộc bầu cử, trưng cầu dân ý tại một số quốc gia chủ chốt ở châu lục với những kết quả bất ngờ, khó đoán cùng tình trạng chính trị bất ổn. Tác động của những quan điểm dân túy dẫn tới sự hạn chế, thậm chí làm đảo ngược một số đường lối tích cực mà các quốc gia đang theo đuổi như: sự ổn định xã hội, bình đẳng giới, bình đẳng kinh tế, tự do thương mại, sự bao dung giữa các dân tộc, tôn giáo, xu hướng hợp tác quốc tế và toàn cầu hóa,... Thắng lợi tại nhiều cuộc bầu cử ở các cấp bầu cử của các đảng phái như Mặt trận Quốc gia Pháp (FN), Đảng Độc lập Anh (UKIP), Đảng Chọn lựa cho Đức (AFD), Phong trào Năm sao tại Ý, Đảng Tự do Hà Lan (PVV), Đảng Tự do Áo (FPÖ) hay sự kiện Brexit (Anh)... là những ví dụ sinh động về sự quay trở lại châu Âu của xu hướng dân túy. Theo kết quả khảo sát điều tra về thái độ dân túy (qua hành vi chống lại liên kết ở EU, chống di dân - tị nạn, bỏ qua nhân quyền, tăng cường an ninh - quốc phòng...) ở 12 quốc gia châu Âu, do Viện YouGov hợp tác với Giáo sư David Sanders của Đại học Essex (Anh) thực hiện cho thấy, khoảng trên 50% số cử tri ở 8 trong số 12 quốc gia khảo sát có thái độ dân túy (Dẫn theo: Vương Hưng, 2017).

Xu hướng dân túy hiện nay ở châu Âu hết sức đa dạng, nhưng biểu hiện tập trung ở hai hình thức chính là “dân túy cánh tả” và “dân túy cánh hữu”. Dân túy cánh tả, thường thấy ở Nam Âu, xuất hiện chủ yếu khi sự bất bình đẳng gia tăng. Các nhà dân túy cánh tả thường có xu hướng phản biện lại giới quan chức cầm quyền, đứng về phía nhân dân, theo đuổi các chương trình xã hội có mục tiêu tái phân phối lợi ích nhằm khắc phục tình trạng bất bình đẳng về kinh tế nên nhận được sự ủng hộ của người nghèo. Vì vậy, các nhà dân túy cánh tả không nhấn mạnh vào nguồn gốc sắc tộc hoặc có lập trường chống nhập cư quyết liệt. Còn dân túy cánh hữu thường xuất hiện ở các nước Bắc Âu. Những người theo lập trường thiên về cánh hữu, nhấn mạnh yếu tố sắc tộc và chống người nhập cư, đứng về phía tầng lớp người nghèo. Họ muốn bảo vệ các nhà nước phúc lợi hiện hữu nhưng không coi trọng việc mở rộng nhanh chóng các dịch vụ hoặc trợ cấp xã hội. Các nhóm theo xu hướng này bao gồm phong trào ủng hộ Brexit, FN, PVV, Đảng Nhân dân của Đan Mạch...

Dù là tả hay hữu thì tại châu Âu các xu hướng dân túy đều mang quan điểm bài EU. Không chỉ ở Anh, xu hướng dân túy còn phát triển mạnh cả ở Pháp, Bỉ, Ý, Áo... khơi dậy làn sóng chống “tổ chức”, chống “liên minh” kịch liệt. Điển hình như: Liên minh giữa đảng cực hữu Lega và phong trào dân túy “5 sao” từ chối xem xét lại dự thảo ngân sách buộc Chính phủ Ý phải “xuống thang” về vấn đề đóng góp ngân sách với Brussels. Ở Pháp, phong trào “áo vàng” buộc Tổng thống Emmanuel Macron phải chấp thuận yêu sách của họ. Nói cách khác, xu hướng dân túy ở châu Âu hiện nay đang thực hiện mục tiêu chia rẽ liên minh này thành nhiều quốc gia. Theo giới phân tích, xu hướng dân túy này không tự nhiên mà có, nó là sản phẩm

của một loạt các nền “dân chủ cá nhân” (Dẫn theo: Trương Khắc Trà, 2020).

Dịch Covid-19 xuất hiện ở châu Âu vào tháng 01/2020, đã và đang là cuộc khủng hoảng tồi tệ nhất của châu lục này nếu không muốn nói là phức tạp hơn cuộc khủng hoảng di cư (năm 2014) và khủng hoảng nợ công (năm 2009). Virus Corona không chỉ khiến châu Âu hoảng loạn mà nó còn phơi bày nhiều thực tế mà lâu nay EU dường như đang tự huyễn hoặc mình. Đó chính là sự rệu rã, già nua, thiếu tính gắn kết và làm cơ sở cho xu hướng dân túy trỗi dậy chi phối. Dịch Covid-19 và xu hướng dân túy đang tác động mạnh mẽ đến châu Âu, phản đối liên minh, tấn công mạnh mẽ hơn nữa những giá trị mà EU từ lâu theo đuổi. Cho đến kỳ nghỉ Giáng sinh năm 2020, châu Âu vẫn đang ngập chìm trong làn sóng Covid-19 thứ 3 mà chưa thể kiểm soát, cũng như chưa đánh giá được hậu quả từ đại dịch đối với kinh tế, chính trị hay xã hội.

2. Những mâu thuẫn tại châu Âu đang bị xu hướng dân túy và đại dịch Covid-19 làm trầm trọng

Những mâu thuẫn lớn trong kinh tế - chính trị tại châu Âu vốn vẫn tồn tại từ trước khi đại dịch Covid-19 bùng phát, nhưng hiện nay càng trở nên gay gắt, trầm trọng và khó giải quyết, đồng thời là cơ sở thúc đẩy xu hướng dân túy bài EU.

Thứ nhất, mâu thuẫn giữa chính sách toàn cầu hóa và “chống toàn cầu hóa”

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, nền kinh tế thế giới đang thay đổi từng ngày, trong đó EU được coi như một mẫu hình đạt được những thành công nhất định trong việc đem lại những lợi ích cho các thành viên như: thị trường liên kết rộng mở, cơ hội việc làm, cơ hội cạnh tranh và tăng trưởng... từ việc tạo ra những luật chơi chung, đảm bảo bình đẳng cho tất cả các

bên. Tuy nhiên, sự phân chia thành quả do toàn cầu hóa, kinh tế thị trường có được trong EU lại không công bằng, đối tượng được thụ hưởng thường là những nước giàu, phát triển hoặc lợi ích rơi vào những nhóm nhỏ trong từng quốc gia. Tình trạng già hóa dân số, sự bất bình đẳng, phân tầng xã hội, mức thu nhập không tăng đã khiến đời sống của người dân, nhất là những người yếu thế không được cải thiện... Điều này không chỉ làm gia tăng sự bất mãn của người dân đối với nhà nước và xã hội, mà còn tạo cơ hội cho xu hướng dân túy phát triển. Thêm vào đó, các bất đồng lớn liên quan đến vấn đề nhập cư bất hợp pháp dẫn đến hệ lụy là nguy cơ mất an ninh, mất ổn định xã hội; xu hướng tập trung quyền lực vào giới lãnh đạo ở Brussels, chính sách quản lý yếu kém ở một số nước thành viên, cùng sự thất vọng của người dân đối với các đảng phái truyền thống đều làm cho các đảng dân túy thêm lợi thế trong triển khai chính sách bài EU.

Dịch Covid-19 bùng phát đã làm cho EU - từng là biểu tượng cho tinh thần đoàn kết, thịnh vượng chung trước toàn cầu hóa - phơi bày sự chia rẽ, rạn nứt và chịu sự chi phối của xu hướng dân túy. Trước đây, xu hướng dân túy kêu gọi châu Âu “chống toàn cầu hóa” và tái bố trí chuỗi cung cấp (theo hướng chuyển quy trình sản xuất các mặt hàng về nước chủ quản của công ty). Hiện nay, dịch bệnh Covid-19 ập đến cùng những hệ lụy của nó đã khiến xu hướng dân túy có lý do để kêu gọi sự độc lập (về kinh tế) nhiều hơn. Dịch Covid-19 không chỉ “dung túng” các chính sách bảo hộ, đóng cửa biên giới, đình chỉ hoạt động vận tải, đi lại, mà còn đẩy lên các lo ngại về an ninh cung cấp thuốc, các thiết bị y tế và thậm chí cả các linh kiện chủ chốt cho ngành công nghiệp ô tô, cùng với ý tưởng giảm bớt lợi thế từ việc sản xuất ở nước khác, đã thúc

đẩy các nhà đầu tư tìm cách đưa chuỗi sản xuất về nội khối châu Âu hoặc nội địa từng nước, điều này đi ngược lại các thành quả mà EU đã đạt được.

Thứ hai, thách thức của thể chế chính trị siêu quốc gia của EU trước xu hướng chính trị “quốc gia trước tiên” trong đối phó với dịch Covid-19.

Trước đây, xu hướng dân túy tác động đến thể chế chính trị siêu quốc gia của EU làm cho các bước hoạch định chính sách chung của liên minh này được tiến hành một cách dân chủ hơn, tránh việc áp đặt của nhóm các quốc gia có vị thế và có tiếng nói quan trọng tới EU. Nhưng ở góc độ khác, sức ép của xu hướng dân túy trong từng quốc gia dẫn đến việc thực hiện các quyết định, chính sách chung của liên minh bị hạn chế hay hiệu quả không cao dẫn đến khó đạt được mục tiêu chung của cả khối.

Hiện nay, trước sự tàn phá của dịch Covid-19, trong khi người dân trông chờ Ủy ban châu Âu (EC) nhanh chóng đưa ra những giải pháp mang tầm châu lục nhằm giúp các quốc gia thành viên có chiến lược thống nhất, cùng nhau hạn chế sự lây lan của virus và giảm thiểu hậu quả của dịch bệnh thì EC lại đang gặp nhiều khó khăn trong việc đoàn kết 27 thành viên nhằm phối hợp các giải pháp đối phó với dịch Covid-19. Những khó khăn này không chỉ bởi hầu hết các yêu cầu về y tế, chính sách tài khóa và các đường biên giới ở cấp độ quốc gia, mà còn vì EC đang chờ đợi các nhà lãnh đạo quốc gia đi đầu trong việc giải quyết các khó khăn. Chẳng hạn, phát biểu tại một cuộc họp báo ở Berlin ngày 11/3/2020, Thủ tướng Đức Angela Merkel khẳng định lập trường của Đức về việc không đóng cửa biên giới để ngăn dịch, cũng như Đức không cần một kế hoạch kích thích kinh tế ngay lúc này để chống lại hậu quả kinh tế do virus gây ra (Dẫn theo:

Nhật Đăng, 2020). Ở khía cạnh này, rõ ràng cuộc khủng hoảng dịch Covid-19 tràn qua đã lộ rõ một thực tế là các nước đều theo đuổi cách tiếp cận “tự lo thân mình” trước khi “hỗ trợ người khác”. Như vậy, các nước đã đơn phương thực hiện nhiều biện pháp “quốc gia trước tiên” để bảo vệ người dân, trong khi EC và Nghị viện châu Âu lại tỏ ra lúng túng, chậm trễ, thậm chí có dấu hiệu rạn nứt. Thực trạng này cũng là “mảnh đất tốt” cho những quan điểm dân túy bài EU phát triển cũng như gây thêm trở ngại cho các nỗ lực chung trong ngăn chặn xu hướng này.

Thứ ba, mâu thuẫn xung quanh Hiệp ước Schengen¹ trở nên gay gắt.

Việc EU xây dựng khu vực Schengen và hàng loạt những luật lệ khác để tự do hóa việc di chuyển của người dân bên trong châu Âu (thực hiện bãi bỏ thị thực và kiểm tra hộ chiếu) mà không thiết lập một cơ chế tin cậy để kiểm soát các đường biên giới giữa châu Âu với bên ngoài... đã dẫn đến những hệ lụy nhất định, như di cư tự do không kiểm soát, nhập cư ảnh hưởng đến an ninh, kinh tế, xã hội ở từng quốc gia trong liên minh, nhất là trong giai đoạn trước đây khi chủ nghĩa khủng bố toàn cầu hoành hành.

Hiện nay, ý tưởng về sự đoàn kết châu Âu và về một lục địa không biên giới - nơi công dân có thể tự do đi lại và làm việc, vốn là niềm tự hào của EU, lại trở thành “cánh cửa lớn” để virus xâm nhập. Những người

¹ Hiệp ước Schengen là hiệp ước về tự do đi lại do một số nước châu Âu ký kết. Hiệp ước Schengen được lấy theo tên thị trấn nhỏ Schengen của Luxembourg, cạnh ngã 3 biên giới Pháp, Đức, Luxembourg nơi đã ký hiệp ước bãi bỏ việc kiểm soát biên giới giữa 5 nước gồm Pháp, Bỉ, Hà Lan, Luxembourg và Đức vào năm 1985, để cho công dân các nước này đi lại tự do trong vùng lãnh thổ 5 nước gọi là Vùng Schengen (Minh Nguyễn, 2020).

ủng hộ chủ nghĩa dân túy ngay lập tức quy trách nhiệm làm lây nhiễm dịch bệnh cho biên giới mở và người di cư. Theo tờ *The Washington Post*, các đảng cực hữu ở Pháp, Đức và Tây Ban Nha đã lợi dụng sự lây lan của dịch Covid-19 để kêu gọi tăng cường kiểm soát biên giới (Dẫn theo: Hoàng Phương, 2020). Tình trạng khẩn cấp y tế đã làm gia tăng sự nghi ngờ đối với người nước ngoài nên tháng 3/2020 các nước khối Schengen đã đóng cửa đường biên giới bên ngoài với những người đi lại không vì mục đích quan trọng (Xem: BT, 2020). Như vậy, dịch Covid-19 đã nổi lên thành một trở ngại nữa đối với việc đi lại trong khối Schengen.

Thứ tư, mâu thuẫn nội khối thêm trầm trọng.

- Căng thẳng Đông - Tây

Những năm gần đây, những rắc rối, bất đồng liên quan đến cơ chế phân bổ người nhập cư ở EU và bất đồng về các mục tiêu giảm thiểu khí thải carbon đang ngày càng sâu sắc, làm suy giảm tính đoàn kết giữa các thành viên trong EU, đặc biệt là những nước ở Đông và Nam Âu: (i) Bất đồng trong tiếp nhận người di cư vốn đã làm suy giảm tính đoàn kết nội khối nhiều năm qua đến nay lại bùng phát khi Tòa án Công lý châu Âu (CJEU) của EU ra phán quyết ngày 02/4/2020: “Khi từ chối tuân thủ cơ chế tạm thời để tái phân bổ người xin tị nạn, Ba Lan, Hungary và Cộng hòa Séc đã không tuân thủ các nghĩa vụ của mình theo luật pháp EU” (Dẫn theo: An Linh, 2020). Theo đó, Ba Lan, Hungary và Cộng hòa Séc đã vi phạm luật pháp EU khi không tiếp nhận số người di cư theo tỷ lệ được phân bổ nhằm giảm gánh nặng cho các nước thành viên phía Nam như Hy Lạp, đồng thời sẽ làm trầm trọng thêm bất đồng nội khối EU; (ii) Bất đồng về các mục tiêu giảm thiểu khí thải carbon: ngày 11/12/2019, tân Chủ tịch EC Ursula von der Leyen đã công bố kế

hoạch tăng trưởng xanh mang tên “Thỏa thuận Xanh” mới và đầy tham vọng nhằm chống lại tình trạng biến đổi khí hậu và bảo vệ môi trường. Theo kế hoạch, EC cần huy động khoảng 100 tỷ Euro cho các dự án năng lượng sạch, với mục tiêu xây dựng một nền kinh tế không thải khí vào năm 2050. Tuy nhiên, hiện nay có 3 quốc gia là Hungary, Ba Lan và Séc vẫn đang phụ thuộc phần lớn vào nhiên liệu hóa thạch, đặc biệt là than đá (loại năng lượng hóa thạch được cho là thải ra nhiều khí carbon làm biến đổi khí hậu) rất có thể sẽ phản đối kế hoạch này (Xem: Minh Châu, 2019). Trên thực tế, trước khi dịch Covid-19ập tới, các đảng theo chủ nghĩa dân túy như Đảng Dân chủ xã hội Thụy Điển, AfD ở Đức, Nigel Farage ở Anh và lực lượng áo vàng ở Pháp đã tận dụng sự phản đối đối với các chính sách xanh như một công cụ để lôi kéo sự ủng hộ vì khi những cử tri có công việc cũng như thu nhập bị những tác động không mong muốn từ kế hoạch “Thỏa thuận Xanh” sẽ có phản ứng tiêu cực. Mặc dù các nhà lãnh đạo EU khẳng định kế hoạch của họ về kiểm chế phát thải carbon là bất khả xâm phạm, nhưng dịch Covid-19 đang khoét sâu thêm những bất đồng trên.

- Bắc - Nam rạn nứt

Đại dịch Covid-19 đã khơi gợi lại những vết thương của châu Âu từ cuộc khủng hoảng nợ công cuối ở Hy Lạp năm 2009, sau đó lan rộng ra các nước sử dụng đồng Euro (Eurozone), đồng thời một lần nữa cho thấy sự khác biệt lớn giữa các nước Bắc Âu và Nam Âu. Dịch Covid-19 tấn công EU một cách bất đối xứng, tác động nặng nề đến các quốc gia phía Nam như Tây Ban Nha và Ý nên những nước này cần sự đoàn kết - sự trợ giúp về tài chính từ “những người giàu có” ở phía Bắc. Họ mong muốn EU với tư cách là một tổng thể sẽ thông qua ý tưởng về “trái phiếu châu

Âu” (Rurobond), huy động tiền và sau đó chi tiền cho các nước bị ảnh hưởng nặng nề nhất. Nhưng chính dịch Covid-19 đang chia rẽ các đảng phái chính trị giữa miền Bắc giàu có và miền Nam nghèo hơn, đe dọa phá vỡ sự cân bằng mong manh giữa các quốc gia khác biệt nhưng có các nền kinh tế liên kết chặt chẽ. Nghiêm trọng hơn, dịch Covid-19 đang thúc đẩy các phong trào dân túy cực hữu bài EU ở Đức, Ý và Pháp.

Ngày 21/4/2020, Thủ tướng Ý Giuseppe Conte tiếp tục đề cập đến việc cần xem xét “trái phiếu Corona” - một công cụ tài chính thông qua khoản vay chung của tất cả 19 quốc gia thuộc Eurozone. Thủ tướng Conte tuyên bố: “Hệ thống kinh tế của chúng ta liên kết với nhau. Khi một quốc gia gặp vấn đề thì sẽ dẫn đến hiệu ứng domino và đó là điều mà chúng ta nên tránh” (Theo: Phúc Nguyên, 2020). Áp lực đối với Thủ tướng Conte là vừa phải có được gói cứu trợ cho nền kinh tế Ý đang tê liệt do lệnh phong tỏa cả nước, vừa chịu sức ép từ những người theo chủ nghĩa dân túy bên trong và ngoài Chính phủ của ông.

Các nhà lãnh đạo EU đã đồng ý thiết lập một quỹ phục hồi để hỗ trợ khu vực bị ảnh hưởng nhiều nhất, nhưng nhiều khả năng tiền sẽ được cung cấp theo hình thức khoản vay hơn là tài trợ, vì các nước phía Bắc vẫn phản đối việc tài trợ tiền quy mô lớn cho các nước phía Nam, dù các nước này đã vượt trần nợ công. Sự “chi li” này xuất phát từ sự phản đối của các cử tri phía Bắc đối với việc tài trợ nhưng nó lại trở thành cái cớ cho các nhà lãnh đạo theo chủ nghĩa dân túy như Matteo Salvini ở Ý. Khảo sát của Ipsos-MORI cho thấy 49% người Ý muốn rời khỏi EU (Xem: Hoàng Phạm, 2020; *Kinh tế & Đô thị*, 2016).

Những diễn biến vừa qua trong cuộc chiến chống dịch bệnh Covid-19 đã cho thấy nhiều vấn đề cần tiếp tục hoàn thiện như: cấu

trúc, xã hội và chính trị ở EU cũng như khả năng về dịch tễ ở mỗi nước EU. Các nước thành viên ở phía Bắc và phía Nam có quan điểm khác nhau, không có sự đồng thuận về các biện pháp khẩn cấp chung nhằm sớm khống chế bệnh dịch, do đó dịch bệnh vẫn tiếp tục hoành hành, gây thiệt hại ngày càng lớn về sức khỏe người dân, nhất là các nước ở phía Nam gồm Ý và Tây Ban Nha. Vì vậy, Chủ tịch EC Ursula von der Leyen cũng như nhà nghiên cứu kinh tế Hélène Rey đều cho rằng: Tất cả các nước EU phải chia sẻ trách nhiệm, không một nước nào có thể tự mình đối phó với cuộc khủng hoảng. Chỉ có sự đoàn kết mới giúp các nước EU sớm thoát khỏi một cuộc khủng hoảng nghiêm trọng do bệnh dịch Covid-19 gây ra (Dẫn theo: Khải Hoàn, 2020).

3. Kết luận

Từ thực trạng phân tích ở trên, nếu các nhà lãnh đạo EU vẫn tiếp tục theo đuổi việc thúc đẩy sự độc lập của khối đi quá xa, thì sẽ làm suy giảm các lợi ích mà thương mại đem lại cho toàn châu lục. Đóng cửa các đường biên giới bên trong khối Schengen hay các đường biên giới của từng quốc gia thành viên cũng chỉ là giải pháp tình thế, vì khi dịch Covid-19 đã được kiểm soát thì những giá trị về một châu lục tự do “không biên giới” - vốn là niềm tự hào lâu nay của EU sẽ không còn. Thêm vào đó, EU đang và sẽ tiếp tục phải đối mặt với các thách thức xuyên quốc gia như sự suy thoái kinh tế, đại dịch quay trở lại, biến đổi khí hậu nên càng cần các thể chế trung tâm mạnh mẽ. Các nhà lãnh đạo EU cũng cần giữ vững nguyên tắc và nỗ lực hơn nữa trong khắc phục khủng hoảng giai đoạn hậu Covid-19 để đưa nền kinh tế “lục địa già” phát triển bền vững hơn. Những bất đồng Đông - Tây đang báo động và không thể được giải quyết bằng cách chịu đựng sự bất tuân các quy tắc pháp luật. Còn đối với sự chia rẽ

Bắc - Nam, Ngân hàng Trung ương châu Âu (ECB) có thể đảm bảo Ý và các thành viên phía Nam khác ở trong Eurozone. Tuy nhiên, bối cảnh chính trị của một sự chia rẽ không được giải quyết có thể sẽ vô cùng khó chịu, làm gia tăng làn sóng bài EU trên khắp khối và thậm chí có thể khiến một nước nào đó rời EU hay rời Eurozone □

Tài liệu tham khảo

- BT (2020), *EU đóng cửa biên giới trong 30 ngày*, <http://baochinhphu.vn/Quoc-te/EU-dong-cua-bien-gioi-trong-30-ngay/390172.vgp>, truy cập ngày 25/6/2020.
- Minh Châu (2019), *Châu Âu công bố kế hoạch tăng trưởng Xanh mới*, <https://haiquanonline.com.vn/chau-au-cong-bo-ke-hoach-tang-truong-xanh-moi-117082.html>, truy cập ngày 15/02/2020.
- Nhật Đăng (2020), *Thủ tướng Đức khẳng định mục tiêu làm chậm tốc độ lây lan COVID-19*, <https://tuoitre.vn/thu-tuong-duc-khang-dinh-muc-tieu-lam-cham-toc-do-lay-lan-covid-19-2020031118281571.htm>, truy cập ngày 25/6/2020.
- Khải Hoàn (2020), *Không chế bệnh dịch Covid 19 ở khu vực EU cần sự đoàn kết tương trợ*, <https://www.nhandan.com.vn/thegioi/item/43824702-khong-che-benh-dich-covid-19-o-khu-vuc-eu-can-su-doan-ket-tuong-tro.html>, truy cập ngày 25/6/2020.
- Vương Hưng (2017), *Xu hướng dân túy ở châu Âu*, <https://nongnghiep.vn/xu-huong-dan-tuy-o-chau-au-d189351.html>, truy cập ngày 01/02/2020.
- Kinh tế & Đô thị (2016), *45% dân châu Âu muốn trung cầu tách khỏi EU giống Anh*, <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgwxKkblfPIRxn-pgZwTJlwWNnZplV>, truy cập ngày 20/6/2020.
- An Linh (2020), *Chia rẽ ở lục địa già*, <https://www.nhandan.com.vn/baothoi-nay/baothoinay-quoc-te/baothoinay-quoc-te-tieudiem/item/43952702-chia-re-o-%E2%80%9C%E2%80%9D.html>, truy cập ngày 30/6/2020.
- Phúc Nguyên (2020), *Châu Âu bắt đầu đồng về quỹ cứu trợ kinh tế*, <https://www.baodanang.vn/channel/5408/202004/chau-au-bat-dong-ve-quy-cuu-tro-kinh-te-3374372/index.htm>, truy cập ngày 30/6/2020.
- Minh Nguyễn (2020), *Khu vực Schengen là gì và có bao nhiêu nước?*, <https://quantrimang.com/khu-vuc-schengen-la-gi-170492>, truy cập ngày 02/4/2020.
- Hoàng Phạm (2020), *Đại dịch Covid19 đang thay đổi châu Âu theo cách nguy hiểm*, <http://kontumtv.vn/tin-tuc/tin-the-gioi/dai-dich-covid-19-dang-thay-doi-chau-au-theo-cach-nguy-hiem>, truy cập ngày 05/7/2020.
- Hoàng Phương (2020), *Đại dịch Covid-19: Cần người lãnh xướng*, <https://nld.com.vn/thoi-su-quoc-te/dai-dich-covid-19-can-nguoi-linh-xuong-20200312210948071.htm>, truy cập ngày 25/6/2020.
- Trương Khắc Trà (2020), *Thế giới hậu covid-19, Thế kỷ của châu Á-Thái Bình Dương*, <https://enternews.vn/the-gioi-hau-covid-19-the-ky-cua-chau-a-thai-binh-duong-170859.html>, truy cập ngày 20/06/2020.
- Lâm Vy (2020), “Dịch Covid ở châu Âu Thách thức các giá trị chuẩn mực ở ‘lục địa già’”, *Báo Nghệ An*, <https://baonghean.vn/dich-covid19-o-chau-au-thach-thuc-cac-gia-tri-chuan-muc-o-luc-dia-gia-264089.html>, truy cập ngày 17/03/2020.